

Силабус
навчальної дисципліни
Ретроспектива
розвитку освіти в Україні та світі
2023–2024 навчальний рік

Освітньо-наукова програма *Освітні, педагогічні науки*
Спеціальність *011 Освітні, педагогічні науки*
Галузь знань *01 Освіта/Педагогіка*
Рівень вищої освіти *третій*

1 Контактна інформація викладача

Викладачка	Барбашова Ірина Анатоліївна
Посилання на сайт	Персональна сторінка на сайті БДПУ: URL: https://bdpu.org.ua/faculties/fppom/structure-fppom/kaf-pedagogiky/composition-kaf-pedagogiky/barbashova/ Сторінка курсу в електронній системі МУДЛ: URL: https://edu.bdpu.org/course/search.php?areaid=core_course-course&q=
Контактний телефон	+380502553760
E-mail	i.a.barbashova@gmail.com
Графік консультацій	за попередньою домовленістю

2 Опис навчальної дисципліни

Обсяг навчальної дисципліни на поточний навчальний рік:

Кількість кредитів/годин	Лекції	Практичні заняття	Самостійна та індивідуальна робота	Звітність
3/90	10	8	72	екзамен

Семестр: весінній.

Мова навчання: українська.

Статус навчальної дисципліни: обов'язкова.

Передумови вивчення навчальної дисципліни: *прослухані курси – «Філософія науки та освіти», «Педагогічні теорії та парадигми освітніх систем»; базові поняття – виховання, навчання, освіта, освітня система.*

Ключові слова: шкільна освіта, вища освіта, дистанційна освіта, європейський освітній простір, стратегія розвитку освіти.

Предмет навчальної дисципліни: історичні та соціальні закономірності розвитку освіти в Україні та світі.

Метою навчальної дисципліни є формування в здобувачів ступеня доктора філософії здатності оцінювати, моделювати, корегувати й прогнозувати розвиток системи освіти.

Програмні компетентності та результати навчання:

Програмні компетентності: Інтегральна компетентність (ІК)	ІК Здатність до розв'язання складних завдань педагогічної теорії і практики та дослідницької діяльності в освітній галузі як у процесі навчання так і в процесі подальшої професійної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань та/або професійної практики в умовах невизначеності.
Загальні компетентності (ЗК)	ЗК 1 Здатність розв'язувати комплексні проблеми у сфері освіти на основі системного наукового світогляду та загального культурного кругозору з дотриманням принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності (<i>світоглядна компетентність</i>).
Фахові компетентності спеціальності (ФК)	ФК 3 Здатність здобувати знання з педагогіки, зокрема розуміння теоретичних і практичних проблем, історії розвитку та сучасного стану наукових знань в освітній галузі (як вітчизняній так і зарубіжній), критичного аналізу основних концепцій, оволодіння сучасною науковою термінологією та набуття здатності до генерування нових наукових ідей
Програмні результати навчання	ПРН 1 Розв'язувати комплексні проблеми науки та/або інновацій у сфері освіти, створювати передові концептуальні та методологічні знання, реалізовувати інновації із дотриманням принципів сталого розвитку, професійної етики та академічної доброчесності. ПРН 6 Аналізувати стан і прогнозувати розвиток освіти в Україні та поза її межами, пропонувати ефективні рішення щодо вирішення освітніх проблем, оцінювати результати впровадження інновацій та освітніх реформ. ПРН 9 Розробляти й досліджувати концептуальні моделі освітніх процесів і систем, їх наукове, навчально-методичне та нормативне забезпечення, організовувати освітній процес у закладах вищої освіти

3 Перелік тем навчальної дисципліни:

Змістовий модуль 1

Тема 1.1 Становлення шкільної освіти як системи в епохи первісного суспільства та Стародавнього світу (1,5 млн р. до н. е. – IV ст.), Середньовіччя та Відродження (V–XVI ст.), Нового часу та Просвітництва (XVII – перша половина XIX ст.)

Виховання в епоху становлення первісного суспільства. Школа в епоху Стародавнього Світу. Розвиток школи й освіти в епоху Середньовіччя та Відродження.

Системи та теорії освіти в епоху Нового часу й доби Просвітництва. Белл-ланкастерська система навчання.

Тема 1.2 Розвиток освітніх систем у Новітній час (друга половина XIX – перша половина XX ст.) та добу постіндустріального суспільства (друга половина XX – початок XXI ст.)

Модифікації класно-урочної системи навчання. Напрямки реформаторської педагогіки. Запровадження у світову освітню практику технологій навчання. Створення єдиного європейського простору вищої освіти у форматі Болонського процесу. Дистанційна освіта в сучасних умовах.

Змістовий модуль 2

Тема 2.1 Вища освіта України в умовах воєнного стану

Виклики у сфері освіти під час повномасштабної війни та воєнного часу. Основні завдання вищої освіти України в періоди воєнного та повоєнного часу. Тимчасово переміщені заклади вищої освіти в реаліях сьогодення. Синхронний та асинхронний формат організації дистанційного навчання в релокованих закладах вищої освіти. Напрями розвитку тимчасово переміщених закладів вищої освіти по поверненні до рідних міст.

Тема 2.2 Стратегія розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки

Характеристика Стратегії розвитку вищої освіти в Україні як програмного документа. Фактори позитивного впливу на розвиток вищої освіти в Україні. Фактори негативного впливу на розвиток вищої освіти в Україні. Стратегічні цілі розвитку вищої освіти в Україні. Етапи реалізації Стратегії розвитку вищої освіти в Україні.

4 Методи навчання: словесні (лекція, пояснення, інструктаж, бесіда, робота з науковою та навчальною літературою); наочні (ілюстрування, самостійні спостереження); практичні (практичні роботи, дослідні роботи); методи стимулювання пізнавальної діяльності (навчальні дискусії, створення ситуацій пізнавальної новизни, опора на життєвий досвід здобувачів, висування навчальних вимог); методи контролю і самоконтролю (усна перевірка, тестова перевірка, взаємо- і самоперевірка професійних знань і вмінь).

5 Політика навчальної дисципліни

Політика щодо відвідування навчальних занять. Відвідування навчальних занять (лекційних і практичних занять), контрольного заходу (екзамену) є обов'язковим. За об'єктивних обставин навчання може здійснюватися в он-лайн режимі.

Політика щодо пропусків навчальних занять. У разі пропуску навчальних занять із поважних причин здобувач має право їх відпрацювати за графіком консультацій (подати конспект лекції; навчальні й контрольні завдання, передбачені тематичними планами практичних занять).

Політика щодо підготовки здобувачів до практичних занять. Підготовка до практичних занять включає: ознайомлення із силабусом і робочою програмою навчальної дисципліни, тематичними планами практичних занять; опрацювання

матеріалів лекцій, підручників, посібників, монографій, законодавчих і нормативних документів та інших рекомендованих джерел; написання плану (стислого конспекту) відповідей на питання для обговорення, виконання завдань для самостійної та індивідуальної роботи.

Політика щодо використання телефонів та інших електронних пристроїв. Під час проведення навчальних занять електронні пристрої мають перебувати в безшумному режимі роботи. Користування електронними пристроями в цілях, не пов'язаних із навчанням, є неприпустимим.

Політика дотримання академічної доброчесності полягає в дотриманні норм «Положення про академічну доброчесність у Бердянському державному педагогічному університеті» (URL: <https://bdpu.org.ua/wp-content/uploads/2020/03/akademdobrochesnist-sayt.pdf>): самостійно виконувати навчальні та контрольні завдання; посилаючись на джерела інформації в разі використання ідей, тверджень, відомостей; надавати достовірну інформацію про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності, джерела інформації.

6 Технічне й програмне забезпечення/обладнання, наочність

Сервісні програмні засоби загального призначення (персональний комп'ютер, загальнонавчальні комп'ютерні програми й операційні системи, мультимедійний проектор, дошка-екран, програмні засоби для контролю і вимірювання знань, умінь і навичок здобувачів); електронні бази даних (електронні енциклопедії, підручники, посібники, довідники та словники); навчальна платформа Moodle (URL: <https://edu.bdpu.org/>).

7 Схема оцінювання

Змістовий модуль	Тема	Поточне оцінювання							Екзамен	Сума
		Теоретичне питання	Практичне завдання	Самостійна робота	Індивідуальне завдання	Контрольна робота	Оцінка змістового модуля	Середній бал		
ЗМ 1	Т 1.1	8	2	2	6	10	50	50	50	100
	Т 1.2	8	2	2		10				
ЗМ 2	Т 2.1	8	2	2	6	10	50			
	Т 2.2	8	2	2		10				

8 Список рекомендованих джерел:

Основні

Бабійчук С. М. Огляд ролі наукового методу в освітній сфері епохи Нового часу. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія:*

Педагогічні науки. 2020. № 2. С. 10–14. DOI: <https://doi.org/10.31651/2524-2660-2020-2-10-14>

Вища освіта в Україні: зміни через війну : аналітичний звіт / Є. Ніколаєв, Г. Рій, І. Шемелинець. Київ : Київський університет імені Бориса Грінченка, 2023. 94 с.

Грабовенко Н. Міжнародні стандарти імплементації автономії закладів освіти. *Аспекти публічного управління*. 2021. Т. 9 № 1. С. 44–49. DOI: <https://doi.org/10.15421/152103>

Гуменюк В. В. Освіта в постіндустріальному суспільстві: думки класиків. *Трансформація соціальних інститутів в інформаційному суспільстві* : тези доповідей IV Конгресу САУ (м. Харків, 28–29.10.2021). Харків : Соціологічна асоціація України, 2021. С. 515–517.

Доповідь про якість вищої освіти в Україні, її відповідність завданням сталого інноваційного розвитку суспільства у 2022 році / за ред. А. Бутенка, О. Єременко, Н. Стукало. Київ : Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти, 2023. 59 с.

Задорожна-Княгницька Л. В. Історія педагогіки : навч. посіб. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 364 с.

Історія педагогіки. Історія зарубіжної педагогіки : курс лекцій / уклад. С. Ю Човрій. Мукчево : МДУ, 2021. 64 с.

Кубрак О. Розвиток виховання та освіти в Європі в ранньому та середньому середньовіччі (V–XIII ст.). *Освітні інновації: філософія, психологія, педагогіка* : зб. наук. ст. / за заг. ред. О. В. Гузенко. Суми : Цьома С. П., 2022. С. 204–208.

Маляр Л. В., Кухта М. І. Історія зарубіжної педагогіки : конспект лекцій. Ужгород : ДВНЗ «УжНУ», 2020. 64 с.

Муранова Н. П., Волярська О. С., Літвінук Л. Й. Ідеї філософії Просвітництва в українському освітньому контексті : монографія. Київ : Славути-Дельфін, 2020. 154 с.

Набока С. Особливості розвитку освіти в новітній час. *Літопис Волині. Всеукраїнський науковий часопис*. 2020. № 22. С. 62–66. DOI: <https://doi.org/10.32782/2305-9389/2020.22.10>

Ніколаєв Є., Рій Г., Шемелинець І. У чужих стінах: як долають проблеми переміщені університети. *Вокс Україна*, 12.07.2022. URL: <https://voxukraine.org/u-chuzhyh-stinah-yak-dolayut-problemy-peremishheni-universytety/> (дата звернення: 15.01.2024).

Освіта в незалежній Україні: розвиток та конкурентоспроможність. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ : Інститут освітньої аналітики, 2021. 450 с.

Освіта в Україні в умовах воєнного стану : інформаційно-аналітичний збірник. Київ : Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики, 2022. 358 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analityc.zbirn-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.22.08.2022.pdf> (дата звернення: 15.01.2024).

Освіта і наука України в умовах воєнного стану. Інформаційно-аналітичний збірник. Київ : Міністерство освіти і науки України, Інститут освітньої аналітики, 2023. 64 с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva->

[konferencia/2023/22.08.2023/Inform-analytic.zbirn-Osvita.v.umovah.voyennogo.stanu-vykl.rozv.povoyen.perspekt.22.08.2023.pdf](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text) (дата звернення: 15.01.2024).

Про вищу освіту : Закон України від 27.12.2023 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18#Text> (дата звернення: 15.01.2024).

Про затвердження дорожньої карти з інтеграції науково-інноваційної системи України до європейського дослідницького простору : Наказ Міністерства освіти і науки України від 10.02.2021 № 167. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/02/12/edp-nakaz.pdf> (дата звернення: 15.01.2024).

Про затвердження Програми діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 471. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/471-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 15.01.2024).

Про схвалення Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2022–2032 роки : Розпорядження КМ України від 23.02.2022 № 286-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/286-2022-%D1%80#Tex> (дата звернення: 15.01.2024).

Проценко Є. Б. До питання трансформації освіти в постіндустріальному суспільстві. *Вища освіта у контексті інтеграції до європейського освітнього простору*. 2022. Т. 89. № 2. С. 49–59. DOI: <https://doi.org/10.38014/osvita.2022.89.04>

Соломаха І. Особливості розвитку освіти в Україні у XVIII ст.: національний і європейський виміри. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. Серія: Педагогічні науки. Чернігів : НУЧК, 2023. Вип. 21(177). С. 33–39. DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.232106>

Сущенко Л. О., Зубцова Ю. Є. Історія педагогіки : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, 2020. 143 с.

Топузов О., Головка М., Локшина О. Освітні втрати в період воєнного стану: проблеми діагностики та компенсації. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 1. С. 5–13. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-1-5-13>

Топузов О., Локшина О., Джурило А., Шпарик О. Європейський дослідницький простір як орієнтир розвитку освіти і науки в Україні. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 4. С. 5–19. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-4-5-19>

Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони : Закон України від 30.11.2023 № 1678-VII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#n2820 (дата звернення: 15.01.2024).

Чикалова М., Юхно Н. Особливості освітнього процесу в умовах повномасштабних бойових дій. *Український педагогічний журнал*. 2023. № 3. С. 13–22. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2023-3-13-22>

Шацька З. Адаптація закладів вищої освіти України до умов воєнного стану. Проблеми інтеграції освіти, науки та бізнесу в умовах глобалізації : матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 07.10.2022). Київ : КНУТД, 2022. С. 53–54.

Янченко Т. В. Зарубіжний досвід інновацій: історико-педагогічний наратив. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка*. 2023. Т. 179. № 23. С. 141–147. DOI: <https://doi.org/10.58407/visnik.232324>

Final Draft of Rome Ministerial Communiqué. Version: 22 October 2020. URL: https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2020/11/19/BFUG_compressed.pdf (дата звернення: 15.01.2024).

Додаткові

Енциклопедія освіти / НАПН України ; гол. ред. В. Г. Кремень. 2-ге вид., допов. та перероб. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 1144 с.

Козубовська І. В., Повідайчик О. С. Короткий тлумачний словник психолого-педагогічних термінів. Ужгород : Видавництво УжНУ «Говерла», 2021. 41 с.

Приходько Ю. О., Юрченко В. І. Психологічний словник-довідник : навч. посіб. 4-те вид., випр. і допов. Київ : Каравела, 2020. 418 с.

Репозитарій БДПУ: URL: <https://dspace.bdpu.org.ua/home> (дата звернення: 15.01.2024).

Словник термінів і понять сучасної освіти / за заг. ред. Л. М. Михайлової. Сєверодонецьк, 2020. 194 с.

Яцик Т. О., Степанюк В. В. Словник коротких термінів з історії педагогіки. Луцьк : Мажула Ю. М., 2022. 28 с.